

זה בורר פרק שלישי מנהדרין

כו.

עין משפט

לג א מיי פ"א מהל'
שמיטין הלכה יא:
לד ב ג מיי שס פ"ח
הלכה יח:

רבינו חננאל

בגאון אלם
שמהלכות מטילה מס כן
זמן לבטוחו מן היהודים
מכל אחד ואחד לפי
ממל ויכין דחוי רבנן לפי
מוסכין שמעריכין תנן
ותואשים עליהן ומכקצתן
ומקלין עליהן ומכבדין
ומקצתן יתור מן
ההוא נמצא גוילין לפיכך
ספלהו רבנן: **חמאי** רב
ורועה שאמרו **חמאי** רב
מן פסולין בן רועה בהמה
דקדק בן רועה בהמה
ותה מסתברא הכי כדרבא
דורתנא נאמנין ג' /
הדא דקדק מכלל דאלי רב
במה נאמנין עלי רועה
במה גסה מן פסולין הן
לערות דומין לדנא הן
פסולין אבל לא לעדות
מקדנא ג' דאי לעדות
ג' למא לי ואשקניא רב
מאי דלינא אמאי ורע
בקי רב לא תלתא דלי
וגמירי רבני ספלי וישנין
אתא לאשקנימין א"ר הני
דלי שכחי כיבושא א"ר
קבלינהו עליה אינו יכול
לחזור בן אמר רב יהודה
כחן רועה בן יהודה
א"ר' שלא ארהו נוטל
משדווא אחרים ומשכיל
לפדו בהמתו פסול. אלא
סתם בגאי כשר עד שיראו
דחתו גולה יתור ממאי
דאורי' אבהו ר' /
דורא סתם בגאי הוה ג' /
שנין כי הזה אתי ר' /
הדרן למתא הדרן אמר
רבנן לך קנא עד בחורין
אמר ר' כי קנא נפשיה
וגמ' ר' ג' עמי יצירתי לך
סבדינא אהריתניהו ללוגני
לפדו קללתניהו מיניה אלי
אצטריכו לי: **אמר** ר"ש
בתלתה לוי קורין ואתא
דאוספ' שביעית סוחרי
שביעית והיו אומרים
אוספין כשרין סוחריין
פסולין משכר משכר
מעות לעניסין ועניסין אספ'
ומייתו להו ואתי מעות
סוחרי אמר אדא רב הני
פסולין משכר האנסיין
ומאן ניתו אורבי כוכבים
ותובינין עורבא מינייהו
התירו להן לאסוף ולפרעו
לך כר' רבי דמכריזו
דורע שביעית משום
איתנא חזור להו אספין
פסולין וזורעין פסולין. /
חייא בן רונקור ר' יהושע
בן יהודה הוה אלי עכבר
שנה כסאי שביעית
פגע בהו ריש לקיש אול
הביהויו חזיריה להווא
גברא דורבא בשביעית
אמר להו כהן חורש.
לחורש מכרודתא אני הוא
החורש בשביעית חזר שיה
מן הכניסם חס חסידים
על שביעית א"ל ר' /
לומר אשטותא אי בחורה
לומר יכול הוא שיאמר
שהו ש' שלו היא ואו
אין בתהוון הוא גברא
אתרנא חזרה כסא חס
לומר אמר להו כי יכול
לומר איני וזמר שהיא
בעלת תאכלי לא ומורת
לעבד ביתי חזר בני צריך
לקשור לפיכך אני חותך
אני ומורתו ומורתא
תרומה שנפלה לאמה
סאה שביעית תעלה פחות
ממאה קובא ומפני כן
אני מברכה אותה לבתך
ור' שרודא הוא ר' דין.
מן השני א"ר ר' יוחנן
הוה עבדא אי ומרתא
הוה עבדא אי ומרתא

מִשְׁרָבָהּ הָאֲנָסִין וּמֵאֵי גִינְהוּ אֲרֻנוּנָא. וְאִלֵּם וּמִשּׁוֹס אֲרֻנוֹת
הַמִּירוֹ לַחֲרוֹשׁ וְלִירוֹשׁ דְּהוּיָא אִסְרוּרָא מִדְּלֹרִייתָא וְיִלֵּם
דְּמִיירִי שְׂבִיעִית בְּזִמְנָא הַזֶּה דְּרִבְנָן אִי נִמְי יִלֵּם דְּפָקוֹת נַפְשָׁא הוּא שְׂשׂוּלָא
לְהַסֵּה הַמֶּלֶךְ מִסָּא וְאִין לֹהֵס מֵהָ יִפְרַעְנוּ וּמַתִּים בְּתַפְסִיקָא הַמֶּלֶךְ וְהִכִּי
אִיתְמַר צִירוּשְׁלָמִי מִשּׁוֹס חֵי נַפְשָׁא:
עֶבֶר הַשְּׁנֵה בַּעֲסִיָּא. וְאִלֵּם הֵיאָךְ הֵיאָךְ
הוּא מַעֲבִירִין בַּעֲסִיָּא
עֲסִיָּא חוֹלָה לֹאֲרֵךְ הֵיאָךְ דְּלֹאֲמִירִין פִּי
חֻזְקָא בְּחַמִּים (בִּצִּי דִּף ג. ו. וַס) עֲסִיָּא
וְאִסְפַּמִּיא וְכִי יִוִּלֵּם דְּלַעֲבֵר רִיִּל לְחֻשׁוֹ
וְהִכִּי מִשְׁמַע מִדְּקֹאֲמֵר כִּהֵן וְחִירָס
מִשְׁמַע שְׂבִיעִית הֵיאָךְ וְאִין מַעֲבִירִין
הַשְּׁנֵה שְׂבִיעִית דְּלֹאֲמִירִי (לַעֲלִי ד' י. ב.).
אֲנִיסְטוֹן אֲנִי בְּתוֹכָהּ. פִּיָּה
לְשׁוֹן רֹאשׁוֹן שִׁיר אֲנִי
בְּתוֹכָהּ וְקִרְקַע שֶׁל נִכְרִי הוּא וְלֹא
נִהִירָא דְּלֹאֲמִירִין בְּגִיטִין (דִּף ס. ב.)
וַס) אִין עוֹדִירִין עִס הַנִּכְרִי
שְׂבִיעִית ע"כ נִרְאֵה כְּפִירוֹשׁ אַחֵר
שְׂפִירָשׁ הַקּוֹטְרֵס מִשּׁוֹס אֲרֻנוֹת:
לַעֲקֵל בֵּית הַבַּר אֲנִי צִירָךְ. וְקִסָּה
דְּמִיָּם מֵהָ צִיָּק מִיָּם הוּא
מִשְׁבִּית הַכֶּסֶס דְּהִכִּי אֲמִירִין פִּרְקָא כֻּלָּא
גְּדוֹל (שִׁבְת דִּף ע. ג. וַס) הוֹזֵמֵר וְאִרְיָךְ
לַעֲסִים חִיִּב שְׁחִים מִשּׁוֹס קוֹלֵר וּמִשּׁוֹס
נוֹטַע הַכֹּא נִמְי לְחִיִּב מִשּׁוֹס עֲבֻדָּת
נוֹטַע וְיִוִּלֵּם דְּעֻבִּיד לִיָּה צִלְּמוֹ עֵינִין
דְּוֹדָא קִסָּה לִיָּה דְּלִיָּכָא לְחִיִּבִּין מִשּׁוֹס
נוֹטַע¹ דְּלֹאֲמִירִין גְּבִי שִׁבְת דְּשִׁלְּנִי גְּבִי
שִׁבְת דְּמִלְּמָלֵס מַחֲשַׁבְתָּא אֲסִרָּה תוֹרָה
וְהֵאָךְ מִתְעַבְּדָל מִשְׁחַמְשׁוֹת אֲזֵל גְּבִי
שְׂבִיעִית אִין לֹאֲסוֹר רֵק הֵיאָךְ דְּמִשְׁבִּית
הַקִּרְקַע אֲזֵל הַכֹּא קִסָּה לִיָּה וְכֵה"ג שְׂרִי
דְּלֹאֲסִיָּא פִּרְקָא הַמוֹכֵר אֵת הַסְּפִינָה
(בִּצִּי דִּף ע. ב.) **יִמְכַבְּרוּ** לְכַהֲנָנִים בְּרַמִּי
תְּרוּמָה. וְאִלֵּם וְהֵאָךְ אֲסוֹר לַעֲשׂוֹת
סְחֹרָה שְׂפִירוֹת שְׂבִיעִית דְּלֹאֲמִירִין
בְּמַסְכַּת ע"י² (דִּף ס. ב.) לְכַלְכֵּל וְלֹא
לְסַחֲרָה וְיִוִּלֵּם דְּסַחֲרָה הֵינִי כְּשִׁמוּכָה
בְּשׁוֹק כְּעֵין חֲנוּת דְּדִמִּי לְסַחֲרָה אֲזֵל
פַּעַס א' כְּעֵין אֲקִרְאִי צַעֲלָמָא לִיכֹא
מִשּׁוֹס סְחֹרָה: **בְּדוֹר** אִלֵּם אֲרִין
רַחֲבַת יְדִים. פִּיָּה כְּדוֹר כְּשֹׁרָה
יִסְבֹּצוּהָ חִילוֹת פִּיָּא כִּגֵּר שְׂהוּא גּוֹלָה
ל' דִּירָה כְּמוֹ מְדוֹר בְּחֹלְהִי רֶשַׁע (לְכַלְכֵּל
ס. ב.) לֹא כְּדוֹר פְּלוֹטִיָּה צַעֲלָמָא³ מִשּׁוֹס
הַכְּדוֹר וְהַאֲמוֹס (לְקַמֵּן דִּף ס. ב.) וְאִלֵּם
דְּלֹא כְּחִיב כְּדוֹר מִיָּם אֲשַׁכְחִי כִי הֵיאָךְ
דְּרֶשֶׁה דְּכְתִיב (קִסְלֵי י. ב.) דְּצִירִי כְּחִמִּים
דְּכִרְבּוֹנוֹת וְדִרְשִׁין (יְרוּשְׁלָמִי סְגִידִין
פִּיָּה) כְּדוֹר שֶׁל צְנוּת שׁוֹרִיקִין וְיִוִּלֵּם
חֲצִירָתָה קָךְ אִדָּם מוֹסֵר דְּצִירִי תוֹרָה
לְחִצְרִי וְלִתְלַמִּידִיו זֶה לֹא וּמִתְפַּקֵּסִין
זֶה מִזֶּה וְלֹא כְּחִיב דְּכִרְבּוֹנוֹת⁴:
מַחֲשַׁבָּה

לא מיד¹ אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמין
שכנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה
כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שכנא
א וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר
וזן קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה
נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי
נביא ואמר לו² לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר
קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המגזין הלך
בית דוד בא נביא ואמר לו³ מה לך פה ומי לך פה
הנה ה' מטלטלך מטלטלה גבר אמר רב⁴ מטלטולא
ברכי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא
צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש
איהו אתא גבריא לא אחריה לדשא באפי משריייה
אמרן

אֲרוֹסְפִין כְּשֵׁרִין. דַּמְנִי לַמִּיכְלִינְהוּ קוֹדֵם זְמַן הַבִּיעוּר: וְאֲזַל עֵינִים
אֲסָפִי לָהּ. בְּצִבְלֵי הַמַּעֲשׂוֹת וְהוּא לָהּ סוֹחֵרִי שְׂבִיעִית וְרַחֲמֵנָה אִמֵּר
לֹאֲכֹלָהּ **וְיִקְרָאָהּ כֵּה** וְלֹא לְסִסְתֹּרָה (ע"ז עב). וְכִי מִשְׁמַע מִתְנַתִּין בְּתַחֲלָה לֹאֲלוֹ
הַפְּסוּלִין עֲבָשׁוּ מִשּׁוּם סוֹחֵרִי שְׂבִיעִית הֵיוּ קוֹרִין אֶת־זֶה אֲסָפִי שְׂבִיעִית
וְכִשְׂרִין מִשְׁרָבוֹ הָאֲנָסִין חֲזָרוּ לְקָרוֹת
אֵת הָאֲרוֹסְפִין סוֹחֵרִין וּפְסוּלִין: **אֲרֻנוֹן.** אֲרֻנוֹן
מִסָּם שְׁגוּבָה מִתְּלֵךְ מִן הַתְּפֹחוֹת כִּן וְכָן
כּוֹרִין מִן הַשָּׂדֶה לִשְׁנֵה: **פָּקוּ וְרַעוּ**
בְּשִׁבְעִיעִית. שְׂבִיעִית בְּזִמְנָה הַזֶּה דִּרְבָּנָן
דְּבִטְלָה קְדוּשַׁת הָאָרֶץ: **כְּרִיב.** חֵרֶשׁ:
אֲמָר לָהּ. רֵישׁ לְקִישׁ: **כֵּה** וְחֹרֶשׁ.
הַזֶּה כֵּה הוּא שְׁחֹרֶשׁ בְּשִׁבְעִיעִית דִּלְמָרִי
לְקַמֵּן נִחְשָׁדוּ כֹהֲנִים עַל הַשְׂבִּיעִית:
אֲגִיסְטוֹן. שָׂכִיר וְקִרְקַע שֶׁל נָכְרִי
הוּא. אִי"ג מִשּׁוּם אֲרֻנוֹן שְׂכָרוֹ צֶלַל
הַיָּתִיד לַחֲרוֹשׁ: **כַּהֵן.** וְזִמְנָה כֵּרֶם:
עֵקֶן. דְּדוֹרֵת"א וְזִרְיָהָ לְבִית הַדָּבָר
לְקַשּׁוֹר אֵת תְּפֹחַ הַיָּתִידִים כְּשֶׁעוֹרִין
מִזֶּה חֲרוֹשׁ הָדוּלִי אֵין מְדוּמָּע וְשִׁסְוִיהָ
לְזִרִים: **יִמְכְרוּ לָכֶן.** דֹּהֵא שְׂרִייה
לִי תְרוּמָה: **דְּמִי תְרוּמָה.** כְּלוּמַר
בְּצוּל תְּרוּמָה אֵין דְּמִי יִקְרִים כְּחוּלִין
לְפָנֵי שְׂאִינָה הָרְאוּהָ אֵלָּה לְכַהֲנִים. כְּלוּמַר
יִמְכְרֶנָה צֶעֱלִינִים לְכַהֲנִים בְּמָה שִׁיכּוֹל
חוּץ מְדָמִי הַתְּרוּמָה שְׁהוּא חֵיב בְּתַמָּס
לְכַהֵן בְּחֵסֶד דְּמוֹתָ לְמַכּוֹר שְׂבִיעִית
עֵינֵימָא לֹאֲכֹלָהּ הֵיא וְדִמִּיהָ קוֹדֵם הַבִּיעוּר:
נִחְשָׁדוּ כֹהֲנִים. לְהַשְׁהוֹת שְׂבִיעִית אֲחֵר
זְמַן הַבִּיעוּר דְּמוּרוֹ בִּזֶּה הִתִּירָא מִשּׁוּם
דְּלִישְׁמֵרוֹ תְּרוּמָה וְקִדְשֵׁי קִדְשִׁים לְגַבְיָהּ
וְהַשְׂבִּיעִית נִמְנִי קְדוּשַׁת הָאָרֶץ הֵיא:
אֲחֵרִי. ר' חִיטָּא צִר וְזִרְנָקִי ור' שַׁמְעוֹן
עָלִיָּה דִרִישׁ לְקִישׁ: **עֲרוּדָא** הוּא דִין.
קִנְתָּרִין הוּא זֶה וּמִטְרִים צִדְכִּירִי: **יִי**
מִמֵּי הַסֶּם. לְעִלְיָה שְׁמַעְרִין צֶה שְׁנֵה
כְּדִלְמָרִינָן בְּצ"ק (דף ע"א): **הַתְּסוּרִין**
עַל הַשְּׂבִיעִית. שְׁנַעֲשׂוּ סִיגוּרִין
לְרַשְׁעִים: **שְׁלֹשָׁה רֹעִי צָר.** צָרָק
כִּכְּכָן גְּדוֹל (ע"ל דף ע"ב): **קֶשֶׁר רִשְׁעִים**
הוּא. וְהֵיכָן אֵין סוֹמְכִין עַל מִנְיָן זֶה
לְעַשׂוֹת כְּדִבְרֵיהֶם וְאִפְּלוּ אִי הֵן עוֹשִׂין
עֲשׂוֹר כְּדִין וְכֵדָא אֵין הַשְׁנָה מִתְעַבְרַת
לְעֵדֶיךָ דְּצִינָן (א) צִיד יִמְנָן חֵה אִינוּ
מִנְיָן: **דֵּא עֵקָא.** שְׂאֵתָא קוֹרֵא אֶת־
רִשְׁעִים: **שְׂנַא.** מִמּוּנָה עַל צִיתוֹ שֶׁל
חֻקִּיהוּ מִלֵּךְ יְהוּדָה: **הַשְּׁלִימוֹ.** לְעוֹצֵדָךְ:
וְיִדְרֹכוּ קֶשֶׁם כּוֹנֵנוֹ חֵלֶם וְגו'. עַל שֶׁס
שְׂעִי"י הֵחָן הוּא מִצָּקֶס לְהַמִּית אֵת
אֲדוּמִיו בְּלִשְׁוֹן הָרַע הַכְּמוֹד שֶׁס: **לֹא**
תִּתְּמוּרָן קֶשֶׁר. אֵת תִּתְּמוּרָן צִדְעָתָךְ
חֻקִּיהוּ שִׁיָּה מִנְיָנוֹ שֶׁל שְׂנַא מִנְיָן
לִיתְּמַשֵּׁב רֹכֵב: **בְּקִבְרֵי בִּישׁ דָּבָר.** שִׁיָּה
מִתְּגַאֲלָה לְמִרְדּוֹ בְּמַלְכוּת וְלִיקְבֵּר בְּזִמּוֹתוֹ
בְּצִקְצוֹרַת הַמְּלָכִים: **לָנוֹן יִנְכַּף לָנֶפֶס**
דְּדוֹר. כִּכְּכָן יִסְבְּחוּן חִיּוֹת כְּדוֹר
כְּשֹׁרָה לְהַגְלוֹתָךְ אֵל אֶרֶץ רַחֲמָנָא יִידִים.
סִיפִיָּה דְקֶרֶא שְׁמָה תִּמּוֹת וְשֶׁס מִרְכְּבוֹת
כִּכְכּוֹדָךְ קָלוֹן בֵּית אֲדוּנָךְ: **יִי הוּא.**
שְׂנַא נְפִיק עִם סִיעָתוֹ לֹאֲלֵת
מִירוֹשְׁלַם וְהַשְּׁלֵים עִם סִנְחֵרִיב:
מִשְׁרִיתָךְ

דגברא קשי מדאיתתא ⁴ועמך עמה אמר רבי יוס
ועמך עמה וכתב התם ⁵ועל שפם יעמה ⁶צנוף יצנפן
קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נמ

בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמרינן זאת אומרת נחשדו הכהנים
אתא ירש לקיש לקמיה דר' יוחנן א"ל בני אדם החשודים על השביעית כשרין לעבר השנה
עצא כלומר זו צרה: שכנא הוה דריש בתל סרי רבבותא וחזקיה בחד סר והוה חזקיה מ

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל דמניא], (ב) [מוספ' תרומות פ"ו], (ג) לעיל יח.; (ד) כתובות כח., (ה) [קולר. רש"א], (ו) [וע"ע מוס' סוכה לו. ד"ה אחרוג ומוס' חולין סד. ד"ה כודרת],

תורה אור השלם

1. כי הנה הוֹנֵק
יִדְרָכְךָ בְּחֵנֶיךָ
עַל יְדֵי לִירוֹת בְּמֵוָה אֶפֶס
לִשְׁרִי לָכֵן הַלְלִים יֵאָבֵב
2. לֵאמֹר כִּי שָׁרָה
אִשְׁרֵי יֵאֵמֶר הֶעָם הַזֶּה
קָשָׁר וְאֵת מִצְרָאֵל
תִּקְרָא וְלֹא תִעְרָצֶנּוּ
יִשְׁעִיהֶם חֵי
3. הֵן קָדֵם הָיָה וְהֵן
כִּי הִצְבֵּתָ לָכֵן הָיָה
חֲצִבִּי מִרוֹם כְּפִי חֲסִין
בְּסֻלֵּעַ מִשְׁכָּן לִי
יִשְׁעִיהֶם חֵי
4. הֵנָּה יִמְלֹךְ מִלְּשֻׁלָּץ
טִלְטֹלָה גְּבֵר וְעֶזְקָן
5. יִשְׁעִיהֶם חֵי
עֲטֹה־וְהִרְצֵעַ אֶשֶׁר בְּכֹנֵי
בְּגָדֵי יְהוָה פְּרִימִים וְעֵלֶּשׁ
יִהְיֶה פְּרִיעַ וְעַל שֹׁפֵם
יִשְׁעֵהוּ וְעַמָּא מִצֵּד יִקְרָא
יִרְאֵה יֵאֵמֶר
6. עֲזֹן יִצְנָפֵן גִּנְפָה
בְּדֹרֵא אֵין רַחֲבָה
יְהִי שְׁמֵה מְהוּת וְיִשְׁמֵה
בְּמִכְבֹּת בְּכֹדֵד קִלְיוֹת כִּי
אֲדֹנָיִי בְּשִׁיבוֹתֵי חֵי

גליון הש"ס

גמ' א"ל ואי קרי לכו
רועה צאן. עיין ע"ז דף נט
ע"א תוס' ד"ה דארי:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה קשר וכו'
 דעין צ"ד נאמנין וזה
 אינן נאמנין הס"ד:

לעזי רע"י

דדורת"א [רידורט"א].
סורג המחזיק את הויתים
תחת הקורה בבית-הבד.

מוסף רע"י

לעקל בית הבר. כמין
קופה מסורגת צמודה
ואחרי סחיטת הזימים נתן
הגפת צאותו עקל ומניח
עליו קורה ומכנידו להוציא
המשקה הנשאר (ע"ז עה.).